מתני' [א]גת של אבן שזפתה עובד כוכבים מנגבה והיא טהורה ושל עץ [א]רבי אומר ינגב וחכ"א [ב]יקלוף את הזפת ושל חרס אע"פ שקלף את הזפת [ג]הרי זו אסורה: **גמ'** אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה לא פשיטא זפתה תנן מהו דתימא הוא הדין אפילו דרך בה והאי דקתני זפתה אורחא דמלתא קתני קמ"ל איכא דאמרי אמר רבא דוקא זפתה אבל דרך בה [ד]לא סגי לה בניגוב פשיטא זפתה תנן מהו דתימא ה"ה דאפילו דרך בה והאי דקתני זפתה אורחא דמלתא קתני קמ"ל דוקא זפתה אבל דרך בה לא סגי לה בניגוב כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא א"ל הב לי גברא דדכי לי מעצרתאי א"ל לרב זיל בהדיה [ב]וחזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא אזל חזייה דהוה שיעא טפי אמר הא ודאי בניגוב סגי לה בהדי דקא אזיל ואתי חזא פילא מתותיה וחזא דהוה מלא חמרא אמר הא לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף והיינו דא"ל [ג]חביבי חזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא ת"ר הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים רבי מתיר בניגוב וחכמים [ה]אוסרין ומודה רבי בקנקנים של עובדי כוכבים [ו]שהן אסורין ומה הפרש בין זה לזה זה מכניסו (א) בקיום וזה אין מכניסו בקיום ושל עץ ושל אבן ינגב ואם היו מזופפין אסורין והתנן גת של אבן שזפתה עובד כוכבים מנגבה והיא טהורה מתניתין דלא דרך בה ברייתא דדרך בה אמר מר הגת והמחץ והמשפך של עובדי כוכבים רבי מתיר בניגוב וחכמים אוסרין והאנן תנן של חרס אע"פ שקלף את הזפת הרי זו אסורה אמר רבא סיפא דמתני' אתאן לרבנן דרש רבא [ז]נעוה ארתחו רבא [ח]כי הוה משדר גולפי להרפניא סחיף להו אפומייהו וחתים להו אבירצייהו קסבר כל דבר שמכניסו לקיום אפילו לפי שעה גזרו ביה רבנן במה מנגבן רב אמר במים רבה בר בר חנה אמר באפר רב אמר במים ולא באפר רבה בר בר חנה אמר באפר ולא במים אלא

רב

מתני' גת של אבן שזפתה עובד כוכבים. ואורחא למירמי ביה חמרא פורתא לעבורי קוטרא דזיפתא: **מנגבה.** מפרש בגמרא [עה.] במים ובאפר: **של עץ.** דבעיא זפת טובא ובלעה חמרא טפי רבי אומר ינגב כשל אבן ורבנן פליגי: **ושל חרס אע"פ שקילף את הזפת הרי זו אסורה.** קס"ד דברי הכל היא ומשום דחרס גופא בלא זיפתא בלע ליה לחמרא: **גמ' אבל דרך בה.** בשאינה זפותה לא בעיא ניגוב אלא הדחה: **אורחא דמילתא קתני.** שדרך הזופתין לזרוק בו יין: **א"ד אמר רבא דוקא זפתה.** ולא דרך בה הוא דסגיא בניגוב: **אבל דרך בה.** עובד כוכבים בגת מזופפת: **לא סגי לה בניגוב.** אלא בקילוף משום דעייל חמרא בפילי דזיפתא: **דלא מצוחת עלי.** לעשותן בהכשר שלא תפסיד את יינו ונמצא צווח עלי: **שיעא.** חלקה: **מתן.** כלי שדולין בו מן הבור לחבית. הגת והמתן והמשפך כו' בשל חרס עסקינן מדקתני סיפא של עץ ושל אבן כו' ובשאין מזופפות עסקינן מדקתני סיפא ואם הן מזופפות מכלל דכולה רישא בשאין מזופפין: **ר' מתיר בניגוב.** ולקמן פריך והא אנן תנן בשל חרס אע"פ שקילף הזפת אסורה: **ומודה בקנקנים.** של חרס אע"פ שאין מזופפין שאסורין עד שימלאם ג' ימים מים ומערן מעת לעת כדאמרינן באין מעמידין (לעיל לג.): **מכניסו.** כינוסו של קנקן לקיום שהוא שוהה בו יין זמן מרובה: **ושל עץ ושל אבן.** מנגבן והן טהורים דברי הכל כל זמן שאין מזופפין: **ואם היו מזופפין אסורים.** עד שיקלוף: **והא אנן תנן בשל אבן.** אפילו זיפתה מנגבה דברי הכל ולר' ינגב בשל עץ והכא קתני אפילו בשל אבן דברי הכל אסורין קשיא בשל אבן דברי הכל אדברי הכל ובשל עץ קשיא דרבי אדר': **מתני' דלא דרך בה.** הלכך בשל אבן דברי הכל בניגוב סגי ובשל עץ לר' ינגב: **ברייתא דדרך בה.** הלכך אפי' בשל אבן בעי קילוף וכ"ש בשל עץ: **אמר מר הגת והמתן והמשפך של חרס ר' מתיר בניגוב.** הואיל ואינם מזופפין: **והא אנן תנן ושל חרס אע"פ שקילף את הזפת הרי זו אסורה.** אלמא אפילו לר' חרס גופיה בלע ולא סגי בניגוב ואפי' לא דרך וכ"ש הכא דאוקמינן ברייתא דדרך בה: **סיפא דמתני' אתאן לרבנן.** והכי קאמרי רבנן של אבן כי לא דרך בה ינגב ושל עץ יקלוף ושל חרס אסורה ולרבי של אבן ושל עץ ינגב ושל חרס יקלוף כדקתני בברייתא דכשאינה מזופפת סגי בניגוב אלמא מזופפת ד)ינגב ושריא: **נעוה ארתחו.** הגת הרתיחו ברותחין. נעוה כמו ה)יטופון נעווהי בחמר: **כי הוה משדר גולפי.** כדים רקים: **סחיף להו אפומייהו.** כופה אותן שוליהן למעלה ופיהן למטה משום חותם בתוך חותם: **וחתים להו אבירצייהו.** חותם את פי הנקב כלפי שוליהן: **קסבר כל כלי שמכניסו לקיום אפילו.** אין מוסרו לעובד כוכבים אלא לפי שעה גזרו ביה רבנן כיין עצמו כי היכי דלא ליתי לשהוייה ביד עובד כוכבים: **במים ולא באפר.** בתמיה. מי מיקרי ניגוב:

רב

הגת והמחץ והמשפך כו'. ושל עץ ושל אבן מנגבן והוו טהורים כשאינם מזופפים איירי ולקמן מוקמינן בדרך בה עובד כוכבים וא"ת והא רבא אמר לעיל גבי מתני' בדרך בה עובד כוכבים סגי לה בהדחה בעלמא וי"ל דמתני' דלעיל איירי בגת של ישראל שדרך בה עובד כוכבים לפי שעה אבל הכא איירי בשל עובד כוכבים דבליעה טובא לפי שהרבה פעמים דרך בה העובד כוכבים וא"ת א"כ היכי פריך בסמוך ממתני' דקתני דסגי בניגוב במזופפין להך ברייתא דקתני בה ואם היו מזופפין אסורין ומאי קושיא הא אוקימנא מתני' בשל ישראל וברייתא בשל עובדי כוכבים כדפרישי' וי"ל דבמזופפין אין לחלק בין של עובדי כוכבים לשל ישראל לפי שהזפת מבליע בשעה מועטת:

דהוה שיעא. פירש ה"ר פטר כלי שנקב בו ונסתם בזפת אינו חמור ככלי מזופף שהחמירו בו אפילו לפי שעה לפי שמכניסו לקיום ולא משום דבלע ולכך רצה רב להתיר גת של אבן זפותה דהוה שיעא ולא חש לבליעת זפת וא"כ סתימת זפת הכלי שאין עשוי לקיום סגי ליה בהדחה ככלי עצמו או ניגוב אם הוא כלי שצריך ניגוב ולפי זה המשפך שלנו שמזופפין מעט סביב הברזל סגי להו בניגוב כמו המשפך עצמו מיהו בכלים מזופפים יש להחמיר שרגילים ומלאים: **דרש** רבא נעוה ארתחו. פירוש הגעילו הגתיות הגדולים מכאן אומר ר"ת דעירוי ככלי ראשון מדאמר הכא דעל ידי עירוי מפליט היין הבלוע בגת דעל כרחך ע"י עירוי קאמר הכא שהרי הגת גדולה וכבידה שאין יכולין לתתה לתוך יורה מרותחת כדי להגעילה אלא ע"כ על ידי עירוי קאמר והשתא כיון דהוה ככלי ראשון אם כן הני כלים שנאסרו ע"י כלי ראשון סגי להו בהגעלה ע"י עירוי אבל רשב"ם חולק על ר"ת ואומר דעירוי ככלי שני הוא לגמרי והא דמשמע הכא דגת סגי לה בעירוי שאני יין נסך דתשמישו ע"י צונן ועיקר דברי רשב"ם ור"ת במסכת שבת פרק כירה (דף מב. ושם) (ב) האילפס והקדרה שהעבירן מרותחין ושם הארכתי ומסקנא דמילתא פי' רבינו ברוך דמילתא דעירוי תליא בפלוגתא דרב ושמואל דפ' כיצד צולין בפסחים (דף עו.) דפליגי אי תתאה גבר אי עילאה גבר וקיימא לן כמאן דאמר תתאה גבר מיהו גם עילאה מבשל ומבליע כדי קליפה דאדמיקר ליה בלע כדאמרינן פ' כיצד צולין הלכך עירוי אינו לא ככלי ראשון ולא ככלי שני לגמרי אלא מבשל ומבליע הוא כדי קליפה ולא יותר וא"כ כלים שנאסרו ע"י כלי ראשון שהם בלועים מעבר לעבר לא סגי בעירוי שהרי העירוי אינו מפליט אלא כדי קליפה ולא יותר והני קערות שהם בולעות על ידי עירוי היה נראה כמו כן דסגי להו בעירוי להגעילן וכן פירשתי בסדר ביעור חמץ בקרובץ שבת הגדול שיסד רבינו יוסף ע"ע ו)(פחז) קדירות אין צריך לפלאת כו' וקערות מותרות כי שקיל מדורא עלייהו לאנחא ומיהו אין הלכה כך אלא צריך להגעילן בכלי ראשון משום דפעמים שמוחבין הקערות בתוך הכלי ראשון ותוך יורה מרותחת והשתא דפירשתי עירוי אינו לא מבליע ולא מפליט רק כדי קליפה אם כן הני חביות של עובדי כוכבים סגי להו בעירוי דומיא דגת דקאמר הכא נעוה ארתחו ואם היה מנסרן הנגר וקולפן במלקט וברהיטני ומסיר הקליפה של נד היין סגי בהכי בלא עירוי דהא כי נעביד להו עירוי אינו מפליט עירוי כי אם כדי קליפה כו': **רבא** כי משדר להו גולפי להרפניא סחיף להו אפומייהו וחתים להו אבירצייהו. שמעינן מהכא דישראל השולח חביות ריקניות בבית עובד כוכבים או מעיר לעיר כדי לתקן צריך לחותמן מכפנים בגחלת או באבן רכה שהיא כאבן סיד כדי שיהא ניכר אם העובד כוכבים נותן לתוכן יין מיהו יש לחלות דדוקא לדידהו שהיו חביות שלהם קטנים ונוחים לתת לתוכן יין ולערותם מיד אבל חביות שלנו שהם גדולים ואינם נוחים לתת לתוכן יין ולערותם מיד אין לחוש ואין צריך לחותמם ומכל מקום טוב להחמיר:

איתמר

עין משפט נר מצוה

קלט א ב ג ד מיי' פי"א מהל' מאכלות אסורות הלכ' כ כא כב סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קלח סעיף א:

קם ה טוש"ע שם סעי' ד:

קמא ו מיי' שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף ז:

קמב ז מיי' שם הלכ' כב ועיין בהשגות שם סמג שם טוש"ע י"ד סי' קלח סעיף א:

קמג ח מיי' וסמג שם טוש"ע י"ד סי' קלה סעיף ו וסי' קלו סעיף א:

מסורת הש"ס

א) [וכרב אלפס ליתא רבי יהודה], ב) [עירובין ס. ושם ליתא ומזו דלא מצוחת עלה כי כרן], ג) [פי' דודי ע' רש"י חולין נב. ד"ה אמר לסין], ד) יקלוף. רש"ל, ה) [כפי' ויתי תרגום אונקלוס של תכלילי עינים מיין יטופון וכו'], ו) [צ"ל פחר],

* * *

הגהות הב"ח

(א) גמ' וזה מכניסו לקיום וזה אין מכניסו לקיום: (ב) תוס' ד"ה דרש וכו' פ' כירה אהא דתנן האילפס והקדרה: